

ДИЗАЙН

УДК: 72

Аеліта Акопова¹, Олег Слєпцов²

Одеська державна академія будівництва та архітектури
¹асистент кафедри дизайну архітектурного середовища

e-mail: aelitaakop@ukr.net

orcid: 0000-0001-5393-6732

Київський національний університет будівництва та архітектури

²д-р арх.,

професор кафедри основ архітектури та архітектурного проєктування

e-mail: o.sleptsov@me.com

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ-АРХІТЕКТОРІВ

© Акопова А., Слєпцов О., 2020

<https://doi.org/10.23939/sa2020.01.150>

Сучасний етап розвитку суспільства, який характеризується кардинальними змінами в соціально-економічній сфері, інноваційними процесами в освіті, висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців у царині дизайнської освіти. Наявна система професійної дизайнської освіти зараз проходить стадію становлення. На сьогодні кількість і якість професійних дизайнерів не можуть задовільнити потреби суспільства в цьому виді послуг.

Ключові слова: освіта, проєктна культура, художня підготовка, педагогічні умови.

Постановка проблеми

Сьогодні явно існує проблема підвищення якості професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів, з урахуванням висування на перший план завдання з посилення підготовки фахівців, орієнтованих на конкретні запити ринку освітніх послуг.

Мета статті

Розробити методику реалізації педагогічних умов, що входить у модель професійної підготовки майбутніх дизайнерів у процесі формування проектної культури, проаналізувати й узагальнити результати дослідження.

Виклад основного матеріалу

Осмислення дизайну як нового виду проектно-художньої діяльності людини ставить перед педагогами вишів нові завдання і спонукає їх до пошуку ефективніших способів професійної підготовки.

У загальному вигляді під проектною культурою студента-дизайнера розуміємо культуру, що являє собою систему перетворень професійних поглядів на картину світу, виражених творчістю в художньо-образотворчих образах.

Проектна культура, так звана «третя культура» – це цінність і зміст багатьох видів дій людини та особливий тип його мислення. Культура, як система цінностей, орієнтує людину на осягнення законів краси і гармонії об'єктів культурної спадщини, на дослідне освоєння професійних таємниць за допомогою декодування композиційно-структурних класичних творів.

Проектна культура проявляється в умінні вирішувати проблеми в умовах невизначеності завдань і варіативності результатів. Дизайн є однією з умов для ефективної реалізації процесу формування проектної культури.

У результаті дослідження проектної культури визначення простору для творчості, формується в процесі винахідницької та виконавської діяльності учнів, спрямованої на перетворення середовища відповідно до його естетичного уявлення і життєвих потреб.

Майбутній дизайнер повинен володіти проектною культурою, що передбачає володіння різноманітними засобами вираження думки; розуміти сьогоднішню соціально-культурну ситуацію; відчувати тенденції розвитку сучасної художньої культури; орієнтуватися в питаннях екології, технології, економіки, організації дизайну виробництва, матеріалознавства.

Необхідність цілісного осмислення безперервної проектно-художньої підготовки як складної і інтегративної освітньої системи, дозволяє розробляти адекватні, сучасній ситуації, форми і методи включення молоді в соціальну дійсність.

Отже, проектна культура – це реальність, цінність і зміст багатьох діяльностей, і як особливий тип, і як культура мислення. Процес цей зумовлюється не тільки професійними характеристиками, але активізується і внутрішніми духовними потребами суб'єкта.

Сучасний дизайн - це особливий вид проектування, при якому об'єкту, крім його основного призначення, надаються якості краси, підвищеної функціональності, чіткої соціальної орієнтації.

Підготовка фахівця, що відповідає сучасним вимогам, можлива лише за допомогою інтеграції професійного становлення, заснованого на оволодінні професійними знаннями і вміннями. Високий рівень розвитку здатності до проектування власної діяльності в різних соціально-культурних ситуаціях отримав назву «проектна культура» (Архітектурна освіта, 2007).

В існуючій системі вищої освіти відчувається дефіцит інноваційних технологій і інтеграційних методик, що ефективно підвищують процес формування проектної культури, та які розвивають проектне мислення, перетворюють особистість.

В результаті становлення дизайну, як частини художньої освіти, визначилася мета залучення до даної галузі знань майбутніх дизайнерів - формування проектної культури. Теоретичний аналіз показав, що досліджувана проблема явно недостатньо розкрита в теорії і методиці вищої професійної освіти.

Можна констатувати, що актуальність досліджуваної проблеми висока і пов'язана з потребою формування проектної культури майбутніх дизайнерів на основі особистісно-орієнтованої технології навчання, а також розв'язання суперечностей між:

– зміненими вимогами суспільства до підготовки конкурентоспроможного фахівця в галузі дизайну та підходами в вищих навчальних закладах, що не забезпечують сучасного рівня оволодіння учнями професійною культурою;

– потребою практичної участі вищого навчального закладу в науково-методичному забезпечення процесу формування проектної культури майбутнього дизайнера і недостатньою розробленістю його в педагогічній науці.

На основі цих суперечностей була визначена проблема дослідження, яка полягає в пошуку оптимальних способів і результатів навчальної проектної діяльності майбутніх дизайнерів, і на їхній основі виявлення педагогічних умов ефективного формування проектної культури в процесі професійної підготовки.

У ході були сформульовані такі завдання:

- 1) виявлення стану проблеми в педагогічній теорії і практиці;
- 2) уточнення змісту поняття «проектна культура»;
- 3) розробка та обґрутування моделі особисто-орієнтованого процесу формування проектної культури майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

4) у рамках розробленої моделі виявити комплекс організаційно-педагогічних умов ефективності реалізації моделі в професійній підготовці майбутніх дизайнерів.

Провідним поняттям дослідження є «проектна культура». "Культура" і «проектування» співвіднесли з поняттійним полем їхніх трактувань.

Проектна культура – цевищий рівень сфери дизайну, надбудова над поточним проектним процесом перетворення і відтворення середовища, над такими його складовими, які проектують спільноти, проектне господарство, проектовані частини середовища і, зрозуміло, також над інфраструктурою дизайну, тобто функціональними службами, що забезпечують нормальній перебіг проектного процесу.

Проектна культура вміщує:

1) ціннісно-значущі образи проектованого предметного середовища (незалежно від того, чи виникли вони самі собою в ході історичного зростання середовища, або були вбудовані в ньї відповідно до волі проектувальників). Це - екологічна складова проектної культури;

2) творчі концепції, які є змістом авторської свідомості, і програми, які є змістом творчої волі, разом з вираженими в них ціннісними орієнтаціями суб'єктів проектування, а також методики і евристики, в термінах яких опираються поточні творчі задуми проектувальників. Творча концепція – концептуальна складова проектної культури;

У ході виявлення організаційно - педагогічних умов підвищення рівня сформованості проектної культури враховувався вплив таких об'єктивних чинників:

1) соціальне замовлення суспільства системі вищої професійної освіти в аспекті досліджуваної проблеми;

2) специфіку можливостей формування проектної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах;

3) необхідність реалізації таких підходів: системний, синергетичний, культурологічний, аксіологічний, рефлексивно-діяльнісний та особистісно-орієнтований.

Ці фактори в їхній сукупності стимулюють розвиток якостей особистості:

- Цілеспрямованість
- Самостійність
- Відповідальність
- Наполегливість
- Усвідомлене дорослішання
- Соціалізація

Комплекс організаційно-педагогічних умов:

– розробка і комплексне використання спеціальних навчально-професійних завдань, пов'язаних з мистецтвом, готовністю і здатністю здійснювати художньо-творчу діяльність; з включенням образного мислення, що забезпечує ефективне формування проектного мислення, майбутнього дизайнера;

– міжпредметна інтеграція змісту дизайн-освіти і розробка відповідних навчальних програм, що передбачає встановлення взаємної узгодженості змісту з викладанням навчальних дисциплін, структурування і відбір матеріалу, виходячи з вимог освіти вищої школи і оптимального обліку завдань професійної підготовки майбутніх дизайнерів, обумовлених специфічною підготовкою майбутніх фахівців в області дизайну;

– використання технологій діалогічного взаєморозуміння суб'єктів освітнього процесу, що забезпечує суб'єктну позицію майбутнього дизайнера під час професійної підготовки, його особисте зростання і розвиток, включення особистого досвіду в діалог учасників освітнього процесу і забезпечення їх рівноправними позиціями.

Комплекс педагогічних умов являє собою сукупність пов'язаних між собою компонентів, спрямованих на досягнення головного результату професійної підготовки, переходу студентів на вищий рівень оволодіння проектною культурою.

Висновки

До комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечує планування розробленої моделі, належить оптимальне поєднання засобів і форм навчання. Були виділені основні методи, які використовуються у навчанні майбутніх дизайнерів: словесні методи, пояснюально-ілюстративний метод, перетворюальні методи, практичний метод, контрольний метод.

Форми навчання: бесіда, діалог, консультація, лекція, навчально-практична робота. Засоби навчання: наочні посібники, електронні методичні посібники, проекти, студентські роботи.

Отже, проведений аналіз показав, що виявлений комплекс організаційно-педагогічних умов може забезпечити ефективнішу реалізацію методики формування проектної культури майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Виділені педагогічні умови забезпечують у рамках розробленої моделі досить ефективне формування проектної культури майбутніх дизайнерів.

Ефективність становлення проектної культури сприяє створенню оптимальних організаційно - педагогічних умов для проектної роботи студентів, що дають можливість самореалізації в особисто-значущих проєктах.

Бібліографія

Архітектурна освіта на розгалуженні: вибір траєкторії. 2007. Матеріали міжнародної наукової конференції. – Вологда: Vogt.

Карпова Г. Ф. 2008. Сучасні теоретичні підходи до організації неперервної дошкільної, шкільної та довузівської архітектурно-художньої освіти. *Mіжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Викладач вищої школи в ХХІ столітті».*

Мелодінський Д. Л. 2000. *Архітектурна пропедевтика. Історія, теорія, практика.* – Москва: Едіторіал УРСС.

Ахметова, М. Н. 2006. Освітнє середовище і освітній простір: загальне, особливe, індивідуальне. *Сибірський педагогічний журнал*, 5, стр. 30–36.

Генісаретський, О. І. 2004. *Теоретичні та методологічні дослідження в дизайні.* – Москва: Школа культурної політики.

Рунге, В. Ф. 2001. *Основи теорії та методології дизайну.* – Москва.: МЗ – Прес.

Ісаєв, І. Ф. 1993. *Теорія і практика формування професійно-педагогічної культури викладача вищої школи.* – Москва; Білгород.

Каукіна, О. В. 2010. *Формування проектної культури майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі:* дис. .... канд. пед. наук (13.00.08) – Магнітогорськ: магу.

Топчій І. В. 2005. *Формування моделі професійного довузівської архітектурного освіти:* дис. .... канд. арх. – Москва

References

Arxitekturna osvita na rozgaluzhenni: vy'bir trayektoriyi. 2007. Materialy` mizhnarodnoyi naukovoyi konferenciyi. – Vologda: Vogt.

Karpova G. F. 2008. Suchasni teorety`chni pidxody` do organizaciysi neperervnoyi doshkil`noyi, shkil`noyi ta dovuzivs`koyi arxitekturno-xudozhn`oyi osvity`. *Mizhnarodna naukovo-prakty`chna Internet-konferenciya «Vy`kladach vy`shchoyi shkoly` v XXI stolitti».*

Melodinskij D. L. 2000. *Arxitekturna propedevty`ka. Istoryya, teoriya, praktika.* – Moskva: Editorial URSS.

Axmetova, M. N. 2006. Osvitnye seredovy`shhe i osvitnij prostir: zagal`ne, osobly`ve, indy`vidual`ne. *Sy`birs`ky`j pedagogichny`j zhurnal*, 5, str. 30–36.

Genisarets`ky`j, O.I. 2004. *Teorety`chni ta metodologichni doslidzhennya v dy`zajni.* – Moskva: Shkola kul`turnoyi polity`ky`.

Runge, V. F. 2001. *Osnovy` teoriyi ta metodologiyi dy`zajnu.* – Moskva.: MZ – Pres.

Isayev, I. F. 1993. *Teoriya i prakty`ka formuvannya profesijno-pedagogichnoyi kul`tury` vy`kladacha vy`shchoyi shkoly`.* – Moskva; Bilgorod.

Kaukina, O. V. 2010. *Formuvannya proektnoyi kul'tury` majbutnix dy`zajneriv v procesi profesijnoyi pidgotovky` u vy`shhomu navchal`nomu zakladi:* dy`s. .kand. ped. nauk (13.00.08) – Magnitogors`k: magu.

Topchij I. V. 2005. *Formuvannya modeli profesijnogo dovuzivs`koyi arxitekturnogo osvity`:* Dy`s. kand.arx. – Moskva

Aelita Akopova¹, Oleh Slepco²

Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture

¹assistant of the Department of Architectural Design

e-mail: aelitaakop@ukr.net

orcid: 0000-0001-5393-6732

Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture

²D. arch., Professor Department of Fundamentals of Architecture and Architectural Design

e-mail: o.sleptsov@me.com

EFFICIENCY OF THE PROJECT CULTURE FORMATION OF FUTURE ARCHITECTURE DESIGNERS

© Akopova A., Slepco O., 2020

The current stage of development of society, characterized by dramatic changes in the socio-economic sphere, innovative processes in education, poses new requirements for professional training of specialists in the field of design education. The existing system of professional design education is now in its infancy. To date, the number and quality of professional designers cannot meet the needs of society in this type of service. Today, there is a problem of improving the quality of vocational training for students of higher education institutions, given the task of strengthening the training of specialists focused on specific requests of the educational services market. To develop a method of realization of pedagogical conditions that is included in the model of professional training of future designers in the process of forming a project culture, to analyze and to generalize the results of the research.

Thinking about design, as a new type of design and artistic activity of a person, puts before teachers of higher education institutions new tasks and encourages them to find more effective ways of vocational training.

Generally speaking, under the project culture of a student-designer we mean a culture that represents a system of transformations of professional views of the world picture, expressed by creativity in artistic and visual images.

Key words: *education, project culture, artistic training, pedagogical conditions.*